

Chefredaktør Tage Nielsen

Roskilde Tidende

I forbindelse med den forestående nedrivning af Fjordvilla, skrev chefredaktør Tage Nielsen på Roskilde Tidende onsdag den 12. januar 1977 en artikel om ejendommen, og i det følgende kan læses et uddrag af denne artikel:

Det er tid at skrive "Fjordvillas" historie. Arbejdernes forsamlingsbygning er købt af Roskilde Amt og skal nedrives, og dermed forsvinder et væsentligt afsnit af byens nyere historie, da arbejderbevægelsen vandt frem og konsoliderede sig fagligt og politisk.

Det var en naturlig ting, at den også i Roskilde skaffede sit eget hus - i andre byer under navnet Arbejdernes Forsamlingsbygning eller noget lignende - men i Roskilde under det det poetisk klingende navn "Fjordvilla", der er af grevelig oprindelse.

Arbejdernes Fællesorganisation dannedes i Roskilde i 1890. Det var en sammenslutning af byens fagforeninger, der således fik et samlende organ, og det var en nærliggende opgave at skaffe byens arbejdere deres eget hus til møder, fester og lignende.

Tidligere byrådsmedlem, assurandør Aksel Kruse

udgav i 1946 en lille pjece om byggeselskabet "Fjordvillas" historie, og herfra er nedenstående oplysninger hentet.

I de første år efter 1890 holdt arbejderbevægelsen sine møder i Hotel Prinsens lokaler i Olsgade, kaldet "Den lille prins". Derefter lejedes der lokaler forskellige steder i byen, bl.a. i Blågårdstræde 3, senere i Munkebro og i Grønnegade. Det var ikke tilfredsstillende, og ønsket om at få foden under eget bord voksede. Ved en grundlovsfest i "Trægården" i 1896 blev der et overskud på 205 kroner, ikke noget helt ringe beløb

dengang, og den gav stødet til starten af et andelsselskab, der skulle fremskaffe midler til en arbejdernes forsamlingsbygning. Hver andel sættes til fem kroner, og i løbet af kort tid var der tegnet 5000 kr. i andele.

Der førtes en overgang forhandlinger om køb af det gamle "Skandinavien" i Olsgade, og man så også på den store grund, hvor Sct. Maria Hospital nu ligger.

Først i foråret 1899 bød der sig en mulighed for at overtage "Fjordvilla", et greveligt landsted ved Tuttesti på skråningen ned mod fjorden. Det var bygget i 1864 af to komtesser af familien Lerche, og dens adelsskjold findes endnu over hovedindgangen.

Overtagelsen fandt sted i efteråret 1899, og arbejderbevægelsen holdt sit indtog under meget stor begejstring i det store hus med den tilhørende halvandet td. ld. store park.

Visse forandringer var nødvendige, og de blev for en stor dels vedkommende lavet med frivillig arbejdskraft. Gennem en mellemmand lånte Fællesorganisationen 50.000 kroner af brygger Jacobsen, Carlsberg, og betingelsen var, at restauranten skulle lejes ud. Hvis Fællesorganisationen selv ville drive restauranten, forfaldt hele lånet på én gang.

Om søndagene sommeren igennem mødte byens håndværksvende og andre op med deres værktøj og foretog de reparationer og bygningsændringer, som byggeselskabet ikke selv havde råd til. Snedkerne lavede således en stor del af møblerne.

Året 1899 var også året for den store lockout, men indretningen af "Fjordvilla" skred raskt fremad, og huset blev taget i brug efter købernes bestemmelse med møder og sammenkomster i stort tal og mange friluftsarangementer i parken.

Sådan gik det frem til 1936, da behovet for udvidelser og mere omfattende ændringer blev for stort til at kunne negligeres. Ikke mindst var der mangel på mødelokaler, og gode restaurationsforhold. Det overlodes til arkitekt Carl Møller at fremkomme med forslag til disse udvidelser.

De blev drøftet og vedtaget, og den 1. april 1936 påbegyndtes ombygningen, der var tilendebragt samme efterår..

Der blev ikke meget tilbage af det oprindelige "Fjordvilla", faktisk kun facaden i restaurationsbygningen. Ombygningen kostede 350.000 kr. og Fællesorganisationen satte sit kontingent til byggeselskabet op fra to hundrede kroner om året til 15-18.000 kr., men aftalen var, at det skulle betragtes som lån.

Byggeselskabet blev godt konsolideret takket være en fortrinlig ledelse af restaurationen. Huslejen var stigende fra 6000 kroner årligt før ombygningen til omkring 45.000 i 1945-46.

Samme år var den tinglyste gæld kun 240.000 kr.